

ABONAMENT:

pentru
Austro-Ungaria:
Pe an cor. 5.—
Pe 1/2 an c. 2.50
pentru
Romania și Strelnatate
Pe an cor. 10.—
Un nr. 10 fill. —

OLTEANUL

FOAIE SĂPTĂMĂNALĂ, SOCIALĂ, CULTURALĂ ȘI ECONOMICĂ.

INSERTIUNI

se primesc cu
prețuri reduse.

Scrisori nefran-
cate se refuză.

Manuscripte nu
se înapoiază.

Director: DR. IGAN ȘENCHEA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Făgăraș, Vâr-tér Nr. 47, (casele I. Peja).

EDITOR-PROPRIETAR:
CONSTANTIN POPP.

Bănci sau spirit de cruțare?

Poporul nostru are a purta multe poveri, sarcini pe umărul său. Știm cu toții, că anul trecut a fost un an slab agricol. Ploile multe din anul trecut a stricat bucatele în mare parte. Economii nu le-au putut aduna la timp de pe câmp. Daunele cauzate de ploile multe, s'au resimțit în toate straturile societății. Pe lângă acest pericol a mai venit asupra noastră și pacoștea războiului balcanic, care a scumpit traiul enorm și a adus în strâmtoare de bani toată lumea, care nu a avut la îndemâna anumite capitaluri de bani. Cei ajunși în strâmtoare au trebuit, încetul cu încetul, să se deprindă cu răul și cu năcazurile zilnice ce-l întimpină. (Cei cu punga plină nu întind mâna de ajutor celor lipsiți, nu cumva să scadă sacul cu grăuntele.) Totul a stagnat. Băncile abia acum încep a deschide creditul mult așteptat de lumea săracă.

În aceste momente este bine să medităm puțin asupra situației materiale din prezent și viitor. Poporul român este obicinuit, ca în cas de lipsă de bani să alerge pe la bănci pentru a-și acapara anumite sume pentru trebuințe diferite. Când ia banii subscrive vecsăul cu flori în pălărie și nu mult își bate capul, că împrumutul făcut trebuie odată și înapoiat. Este adevă-

rat, că bănci avem multe. În anii din urmă s'au înființat o sumedenie de bănci în ținuturi românești. Știm și aceea, că înmulțirea băncilor a adus cu sine datorii pentru mulți din țărâni noștri, datorii, cari în mare parte puteau rămânea nefăcute. Băncile sunt ca prăvăliile, dacă sunt în apropiere una de alta, încep a face concurență. În atari cazuri prăvăliile reduc prețul mărfii, iar băncile iefținesc banii. Concurența deci e favorabilă pentru publicul cumpărător.

Băncile — nu negăm — au o menire destul de frumoasă în viața financiară a poporului. Ele dau sprijinul material acelora cari au trebuințe materiale de îndeplinit. Numai cât în multe cazuri publicul face prea mare us de cereri de împrumuturi. De aceea și poporul s'a datat — mai cu seamă țărâtimea — a lua bani dela bănci și când nu are toamai trebuințe arzătoare, așa, că azi face un împrumut, mâne altul și să trezește la un timp împresurat de datorii. Învinierea nu cade asupra băncilor, ci, mai cu seamă asupra acelora, cari iau bani cu prea mare ușurință. Băncile numai atunci pot fi în detrimentul poporului, când acelea s'ar înmulți prea tare.

Când are omul voință tare, voință de fer, să poate subtrage dela mul-

te trebuințe pe cari le mai poate — de multe-ori — și încunjura. Trebuințele așa zise *măestrute* duc pe mulți oameni la ruină. *Alcoholul* este o plagă pentru poporul nostru. *Alcoholul* nu numai că strică și ruinează sănătatea omului, care este datat a consuma cantități mari de alcohol, ci ruinează cu deabinele și nimicește pe dintregul strarea materială. *Alcoholul* este o dare pentru consumător mai mare de 40—50 de ori decât darea ce trebuie să o dea cătră stat sau ca dare de cult.

Să zicem, că cineva cheltuște pe beutură pe zi numai 5 fil. ceea ce este socotit foarte puțin, în zece ani face 300 cor. Să zicem că spesează tot acel individ pe tutun numai suma de mai sus pe zi, în zece ani ar face încă odată 300 cor. Să zicem, că pentru vesmintele, cari n'ar fi apărat trebuincioase, mai dă în zece ani încă odată 300 cor. să mai adăogăm încă alte spese mărunte, iar duse în vânt în zece ani numai 100 cor. Iată că căpătăm în decurs de zece ani *una mune* de coroane, care bani ar fi putut economisiți. Dar aici nu am făcut o socoteală exagerată.

De multeori sumele cheltuite pe lucruri puțin trebuincioase întrec cifra noastră. Dar unde mai punem *luxul* cel necumpătat. Din bani spesați pentru lux mulți ar putea face averi întregi. În țărâtime încă s'a încuibat o

FOIȚA »OLTEANUL«-UI.

CRAI TÎNDR!

Dedicată A. S. Prințului CAROL
al României.

În vraja măiastră a pașnicei sări
Crai tîndr cu dorul veghiează,
Și munții și codrii din marile zări
Și șesul și lunca din mari depărtări
Cu el împreună visează.

Crai tîndr cu ochii albaștri de foc
Cu chica balaie — aurită;
A codrului freamăt ascultă pe loc
Și-a Prahovei murmur ca vrăji de noroc
Și inima-n sânu-i palpită:

Crai tîndr aude adâncul suspin
Ce codrul oftează de seară;

Și doina ce-o cântă bătrânul Destin
De-a neamului soarte, de sânge latin,
Și-o rugă ferbinte împloră:

Depart, departe prin munți de granit,
În țeara cea soră cu dorul,
Urzitele scrisau un vis strălucit
De sute de veacuri rămas nîmplinit,
„Crai tîndr desleagă viitorul“!

Depart Crai tîndr de vis e răpit
Peste — Adria mare, stăpînd . . . —
El zboară cu dorul de farmec vrăjit
Se deslege visul acel strălucit
In a Romei cetate bătrînd:

Caci visul e mare, e visul cel sfînt
Ce-a neamului unire-ntrupează
E viața noastră 'n ceriu și pe pămînt
E lupta din lume și pacea'n mormînt...—
Crai tîndr vis tainic visează.

Și vestea străbate prin ziduri și bolți
Cetatea divină tresare,
Și larg își deschide mărețele porți
In delir aleargă a Romei nepoți
La 'mbrățișerii duiosă serbare!

Trece peste Roma și vîntul pribeag
Crai tîndr în cale-l oprește:
Și iute-l întreabă cu dor și cu drag
Că ce mai fac munții de brazi și de fag
Și eată că vîntu-i vorbește:

„Ascultă Crai tîndr ce munții vorbesc,
„Pădurile tale frumoase:
„Eu nu am putere ca să-ți povestesc
„Momentele grele prin care trăiesc
„Moșile tale mănoase“.

Și-un murmur răsund, cu voci detunînd
Prin echo vibrează cîntarea:
Traian pe columnă se vede luptînd

emulație în cumpărarea de îmbrăcă minte scumpă. Lucrul de căpetenie nu este luxul ci curățenia în vestminte. În felul acesta este ușor de găcit cum de se îmbogățesc așa iute jidanii negușterii dela orașe. Ca și beția așa și luxul sunt aducătoare de moravuri rele pentru cei ce le practică.

„Luxul și vanitatea — zice un învățat — deschid în fundul mărilor pentru ca să pescuiescă mărgăritarul cu care să se împodobească în zilele sărbătoare, spre a se remanda lumii; mila și compătımirea descind în adâncul mizilor omenești, ca să pescuiescă în zilele de retriște mărgăritarul cu care-și împodobesc ochii spre a se recomanda lui Dumnezeu“. Cugetarea această are înțeles mai mult biblic. Luxul este un vițiu, un păcat pe care îl combate și sfânta scriptură.

În felul cum își arangează cei mai mulți economi afacerile lor financiare, nu putem spera la o îmbunătățire a stării materiale a poporului nostru, deoarece nu-are spirit de cruțare, spirit de economisire. Nu numărul băncilor de credit trebuie înmulțit, ci trebuie cultivat cu intensitate sentimentul și spiritul de cruțare, fără de care nici familiile singuratice, nici societatea mare nu poate progresa. Cruțarea este un al doilea venit pe lângă venitul sau câștigul ce îl are cineva. Cruțarea mai corect zis câștigul ce rezultă din cruțare, este adeseori mai valoros și de durată mai lungă, decât acela pe care îl avem din timp în timp. Economii mici și dese fac punga mare. În felul cum manipulează cu banii o mare parte a poporului nostru, spo-

rirea băncilor românești ar putea fi numai în detrimentul poporului. În cazul acela piața banilor ar deveni tot mai efină. Ar trebui cultivat cât mai mult spiritul de cruțare în poporul nostru. Conducătorii poporului — preoții și învățătorii — ar trebui la toate ocaziunile să propage ideile ce duc la bunăstare materială. Atât învățătorii în școală, cât și preoții în biserică să arete căile cele mai potrivite pentru a asigura poporului o stare materială cât mai cinstită. În atari cazuri nu va mai fi fără folos să-și ia refugiu la pilde apropiate.

Spiritul de cruțare va brebui să fie busola îndreptătoare spre un traiu

mai liniștit, spre o viață mai bună după care toți — în măsură egală — trebuie să râvnească. Băncile de credit să fie considerate ca instituțiuni cari să ne sară în ajutor numai în cazuri extreme, numai în cazuri de nenorociri și pericole. Nu este așa de greu ca să ajungă la bunăstare materială. *O continuă bunăvoință și muncă neîntreruptă* ne va pune în pozițiunea favorabilă în care dorim, dar dorințele noastre să nu treacă hotarale posibilității. În războaie soldații au necesitate de îmbărbătare, în lumea civilă în viața financiară de neștirbită bunăvoință și spirit de cruțare.

Ghimbașanul.

Congresul Reuniunilor Femeilor Române.

Brașov, 4(17) Iunie 1913.

Pe Luni a doua zi de Rusalii a fost invitat ținerea Congresului a Reuniunilor Femeilor Române din Transilvania și Ungaria, precum s'a publicat și în „Olteanul“ în numeri trecuți.

Încă de Duminecă au sosit mai mulți oaspeți cu trenurile reprezentantele ale Reuniunilor femeilor din depărtare, cari au fost primiți cu căldură de către damele din comitetul de primire și conduse la cvartire în hotelul „Continental“ și pe la familii.

Ziua I-ă a congresului s'a început cu serviciul dumnezeesc, în biserică sft. Nicolae din Scheiu, celebrat de preoțimea întreagă, în frunte cu protopopul Dr. Vasile Saftu. Au luat parte la acest serviciu reprezentantele reuniunilor sosite în corpore, împreună cu alt public, la intrare în biserică au fost primite de elevele internatului orfelinat. —

După serviciul divin a urmat

Ședința I-ă în liceul român, unde a-

vea să se țină Congresul în sala festivă, care a fost splendid decorată cu buchete și ghirlande de flori, cu covoară și țesături românești. Meritul pentru decorare și aranjare al comisiei a fost a dnei Elena dr. Mureșianu.

Înainte de 11 oare sala festivă era tită de public, în majoritate dame. La masa prezidială ocupă loc doamna prezidentă Maria Baiulescu cu membrele comitetului. La masa presei ca reprezentanți al ziarelor naționale au fost „Românul“, „Gazeta Transilvaniei“ și „Adevărul“ din București.

La 11 oare dna prezidentă M. Baiulescu urcă tribuna, rostește o interesantă și frumoasă vorbire, în care arată scopul, însemnătatea asocierii pentru un viitor mai bun, pentru creșterea și educația fiicelor române. Prezidenta vorbește energic, cu minte, emoționată și dânsa de adevărurile ce le spune și răpește la însuflețire publicul, așa că graiul dânsului este întrerupt adeseori de aplauze frenetice. În urmă îi se fac ovațiuni. Iată

Și Dacii puternici în sânge notând
Crai tinăr aude chemarea :

„Crai tinăr o vino curând între noi
„Căci Nației dată uitărei . . . —
„Crai tinăr din viața de marii eroi
„Iar neamul tău zace în grele nevoi,
„Moșia-n vârtejul pierzării.

„Crai tinăr grăbește curând la Români
„Căci geme poporu-n durere
„Strivit de dușmanii și marii păgâni
„Abia de mai are un suflet și mâini
„Străinii și-acesta-l vor cere!

„Crai tinăr grăbește de mult așteptat
„În mijlocul nostru la țară :
„Pe-aci Ți-e drumul la tron de împărat
„De brațele noastre vei fi ridicat
„La glorie mare și fală!!!

Și-un murmur răsună un echo prelung,
În vuet surde cântarea ;
Traian pe columnă să vede luptând
Și Dacii puternici în sânge-n notând
Crai tinăr primește chemarea !

București, 1913.

I. Rodina.

Documente pentru limbă și istorie.

Fracment din „Monografia bisericilor, școalelor și reuniunilor române“ din Făgăraș.

Din cele trecute vremi.

Documente relative la biserică gr.-or. română din Făgăraș.

(Urmare).

Eară după moartea lui Iosif s'au ridicat împăratul Leopold și vármegye sa dus din Făgăraș și s'au făcut iară școalele săsești și tabla Făgărașului cum a fost și mai nainte. În 1790 s'a cutremurat pământul foarte tare și în 1791 s'an făcut bucate destule peste toate locurile. În anul 1790 a chemat Dumnezeu pe protopopul Bucur și sa îngropat în biserică de a dreapta parte lângă strana dreaptă, de a căreia lipsire tot norodul s'a întristat, fiind om prea bun și dulce la cuvânt.

Tare a fost osândit pentru zidirea bisericei. Și în locul deregătoriei sfinției Sale a intrat sfinția Sa părintele Popa G. Petrascu, care este iară prea bun osârdios la slujba bisericeii dimpreună cu dascălul Andreiu, mai sus pomenit dascăl normal al neguțătorilor Făgărașului de sub a căruia

învățătură mulți diaci și preoți au eșit procopsiți. Și când s'a cumpărat fundușul Borșoșecilor s'a pus zidul bisericeii, tocmai în miezuina în dos. Și fiind jupân Pană Nerges goșman s'a milostivit ca un vecin bun și și creștin au mai dat în dosul bisericeii din grădiua sa și din curtea Dumnilui în lungul fundușului Dumnilui din uliță până în fundul grădinei de câte 5 coți de lată din zid către dumnilui ca să fie întru vecinica pomenire pentru sufletul Dumnilui, a găzdoaci și a tuturor rămășițelor Dumnilor.

Așisderea și dumnilui reposatul jupân Nicolae Harompotor precum vine zidul turnului către apus din zid până în grădina popii sașilor, care este cumpărată dela Galea, a dato bisericeii noastre, ca să fie întru vecinica pomenire pentru sufletul dumnilui și a tuturor rămășițelor dumnilui și jupân Nicolae Harompotor cel tinăr, a dat un policandru de aramă. Și iară jupân Korodi cel bătrân a făcut singur clopotul cel de 6 măji, și dumneaei jupâneasa Stăncuța sora jupânului Korodi, soția jupânului Vasalache Nerges a făcut clopotul cel de 4 măji, în care a fost materia bisericeii într'insul o a plătit dumniei și fiind clopotul de 4 măji cu toată cheltuiala Dumniei ca să fie întru pomenire pentru sufletul Dom-

Discursul de deschidere al d-nei Maria Baiulescu.

Onorat congres!
Stimatele Doamne!
Stimaților Domni!

Clipita aceasta măreată și înălțătoare în care sunt chemată să salut și să bineventez în numele matroanei noastre Reuniuni, pe Reuniunile de femei române asistente și asociate cu noi, este sollemnă, este epocală.

Rostul graiului omenesc este însă insuficient ca să poată tălmăci în verb, sentimentele ce cutremură sufletul nostru în asemenea rari și unici prilejuri. Față de acest praznic cultural feminin, cuvântul meu ar trebui să exprime nu numai gândirea și simțirea celor de față, ci ar trebui să închipuiască și să represinte întregul trecut al acestei Reuniuni, — aș trebui să fiu mediul duhului întregii pleiade de întemeietoare, întregului soi de devote muncitoare, cari au conlucrat la această Biserică de cultură și de caritate — în numele lor ar trebui să exprim cuvântul meu și în numele acelor generațiuni viitoare, care se vor folosi și se vor bucura de aceasta primă întâlnire a femeilor române din Ungaria — care ne fu dăruit nouă să o petrecem.

Emoțiunea care tresaltă inima mea nu-mi dă însă tăria sufletească ca să corespund în felul acesta chemării mele. Voiu vorbi ca soră la soră, suflet în suflet, având certitudinea că în inima fiește-cării din noi este aprinsă licărirea scânteiei devine, care dă duhului nostru sublima avântare.

Vă salut deci iubite surori cu toată dragostea călduroasă și nesecată — văzându-vă aieva și în jurul nostru, abia am deplină conștiință, că visul meu ideal este împlinit; am conștiința că ați venit la noi, la vârsta vo-

astră soră mai mare, ca membrii unei întinse familii din aceeași semințe, răspândiți pretuindeni, ca să propage cultura și binefacerea, — ați venit la noi ca să vă cunoaștem, să vă iubim și să vă admirăm vigoarea, avântul și curajul vostru.

Vă salut și vă urez bună sosire iubite tovarășe de muncă, care lucrați în aceeași dorință de a sluji intereselor legii și neamului nostru: Vrednice reprezentante ale falnicilor instituțiuni feminine, cărora vă consacrați fără cruțare de sine pentru binele iubitului nostru popor.

Te salut castă aleasă dedicată înaltei misiuni de a ridica demnitatea feminină. Voi milostive alinațoare ale miseriei omenesti — împodobitoarele lăcașurilor sfinte, păstrătoarele datinelor noastre — reginele roiturilor muncitoare, care săvârșesc cu lucrul mânilor lor minunile vechei Arachne.

Vă salut și vă aduc omagiile noastre, pentru că ați răspuns la chemarea de a stringe marele sfat în care noi să ne înbărbătam de curajul și de entuziasmul vostru, iar voi să nădăjduiți în razimul experienței noastre.

V'am chemat să legăm tovarășia dragostei, tovarășia înțelegerii mutuale desinteresate, tovarășia încheșării firești de a afla calea cea mai potrivită spre unul și acelaș scop sublim, de a ajutama iubitul nostru popor.

V'am chemat să ne spunem păsurile și bucuriile noastre, să cumpănim și să chibzuim împreună cum am putea lărgi sfera activității noastre, fiecare în marginea ogoarelor sămănăturilor sale.

V'am chemat în deplină credință, fără a Vă cere nici jertfe, nici îndatoriri în schimbul acesta. — Cu toate vom alcătui crezul nostru de muncă și de datorie, care să formeze directi-

va noastră în unitate de gândire pentru cadrele felurite ale activității noastre

Iată o venită această faimoasă zi a marelui sfat în care va fi pecetluită legătura noastră, în care va fi încheșată înțelegera noastră, în care vom încopcia marea horă a frăției, în care vom fereca „Uniunea femeilor române din Ungaria”.

Ce însemnătate va avea această asociere a noastră pentru viitor încă nu să poate evalua. Deocamdată admiterea principiilor noastre ca bază fundamentală a legăturii ce încheșăm și adevă:

ca să tindem a crește fiicele popoului nostru, cât mai desăvârșit cu cea mai înaltă perfecțiune sufletească spre binele și folosul neamului nostru;

ca să cinstim legea părinților noștri, ca cel mai sfânt lăsamânt primit dela ei, legându-ne a-l apăra din veacuri în veacuri; ca să păstrăm comoara măestriei noastre naționale din fiice în fiice, precum am primit-o din neamuri în neamuri;

ca să creștem soții și mame harnice, devotate, econoame și agonisitoare la casele fiilor români;

ca să fim bune, blânde și milostive pentru cei bolnavi, pentru cei săraci, pentru cei lipsiți alinându-le durerea;

ca să stăruim cu toatele a crea asilul tuturor orfanilor români, *casa milostivă*, în care îi vom adăpostu cu toată iubirea noastră de mamă.

Și pentru ca să putem aplica aceste principii și pentru ca să putem pune în aplicare proiectele noastre, an de an să repetăm aceasta festivitate, an de an să convocăm aceste congrese pe rând la fiecare din Reuniunile asociate.

niaei a jupânului, a fiului și a tuturor rămășițelor Dumniailor.

Această scrisoare s'a făcut cu cuvântul tuturor curatorilor și pe plăcerea tuturor, ca cei ce se vor întâmpla a vedea și a ceti aceasta, să-și aducă aminte de neamurile acestea, aici însemnate, și să-și spue rămășițelor ce se vor întâmpla, precum am pățimit noi pentru lege în veacurile noastre, iară de veți cunoaște ceva neplăcere întru lucrările noastre, nu ne defăimați și vă siliți a înmulți casa bisericeii, ca să aveți la mare cinste pe oamenii cei învățați și cu experiențe dela aceia ies sfaturile cele de îndreptare și toată procopseala pruncilor și cinstea și podoaba obștei, și acestea cu grabă s'au scris prin mine mai mult păcătosul și smeritul între dascăli normalicești care mai jos mă voiu iscăli.

S'au dat în Făgăraș, 22 Iunie 1791.

Curator

Vasalache Selar
gosmanul bisericeii

Andrieu Sovăilovicu,

boer de margineni și dascăl școalei normalicești a neguțărilor neuniți din Făgăraș, și locuitor în Făgăraș, soția mea Anica, soția jupânului George Streza nemeș de Copăcel, care mă aflu locuitor în Făgăraș pe fundușul ce mi la dăruit Impăratul Iosif al doilea lângă cetate cătră răsăritul cu fundul casei cătră răsărit în grădina comandășului.

III.

La anii Domnului 1896.

Sub Archiepiscopia înalt Pres-Sfințitului Domn

Miron Romanul,

archiepiscop și metropolit al Românilor greco-ortodocși din Transilvania și Ungaria, și sub Prea grațioasa domnie a Maiestății Sale Cesare și Regești Apostolice.

Francisc Iosif I.

Parohia română greco-ortodoxă din Făgăraș a existat și există în continuu din cele mai vechi timpuri de când sunt creștini în ținutul țării Oltului.

Este aici cea mai voche parohie creștină. La anul 1469 a existat aici la Făgăraș o episcopie română greco-orientală numită de Galați, „galatiensis” al cărei episcop era Macarie.

Constantin Brancoveanu, principele țării românești, carele avea domeniul dela Sâmbăta superioară din țara Oltului și cel dela Poiana-Mărului, a căpătat cu diploma dată din Turda, în 10. August 1694, dela Mihail Apaffy principele Transilvaniei concesiunea, ca să zidească în Făgăraș pentru parohia română greco-ortodoxă, de care pe atunci se ținea toți Români, bisericeii din material solid.

Această biserică s'a și clădit în locul

unde se află și azi, în strada Brașovului, la anul 1697.

La anul 1700 o parte dintre Români din Ungaria și Transilvania au trecut la unire cu biserica romano-catolică, la care au trecut și o parte dintre români din Făgăraș.

În puterea și în senzul legilor de atunci ce-i favorizau, Români trecuți la unire au pretins pentru sine biserica Brancoveanului ce li sa și dat fără însă ca greco-ortodocși să fi abzis definitiv de dreptul și folosința acelei bisericeii.

După multe certe și lupte înverșunante, Biserica Brancoveanului însă a fost ocupată de Uniți, definitiv numai cu intervenirea autorităților publice la anul 1761 pe timpul protopopului Șofronie

Vechi creștini români greco-ortodocși rămași astfel fără biserică, după multă rugămintă și stăruință neînfrântă, la anul 1782 au căpătat concesiune să-și clădească o biserică nouă.

Erau atunci 251 familii române greco-ortodoxe, cari au contribuit cu trei mii (3000) floreni la clădirea bisericeii. Celelalte lipse s'au acoperit din contribuiri și milă adunată dela binefăcători.

Clădirea bisericeii s'a început în 1 Au

Noi punem astăzi temelie pe care se va clădi o nouă fortăreață apărătoare a neamului nostru și fieștecare întâlnire a noastră va continua a ridica această clădire, pe care o vom străjui-o noi femeile române.

Din citadela noastră vom veghea neconținut cu ochi de Argus, cum să fim demne de soții și fiii neamului nostru, ca alături cu ei să punem umărul la întărirea și prosperitatea poporului nostru.

Doamnelor, este încă vast ogorul nesămănat, care cade în sfera activității feminine.

Muntele mizeriei este mare și mână, care vrea să-l răstoarne, este mână gingașă a femeii. Dar sfânta Scriptură ne învață, că cu deplină credință și cu voință vom putea muta chiar munții, *unite într'un cuget și o simțire* cu puteri centralizate să credem că vom putea răsturna și acest munte.

Unite într'un cuget și o simțire vom face trecătoare peste grozava prăpastie dela belșug la mizerie, căci numai femeia poate fi împăcatore nenorociților, desnădăjduților și celor demoșteniți.

Este o mândrie pentru femeie, că astăzi este capabilă să influențeze în viața unui popor în modul acesta demn de valoare etică. Prin munca sa socială desinteresată femeia a devenit un factor important chiar în viața statelor, pentru-că numai ea este capabilă să rezolveze încâtva problema umanitară, numai ea este capabilă să fie consolatoare omenirii.

Uniunea noastră ne va da posibilitatea să conlucrăm în toate aceste direcțiuni umanitare și mai cu seamă în direcțiunea social-economică stăruiind la îmbunătățirea soartei femeiești, atât în familie, cât și ca muncitoare, atât în straturile superioare ale societății, cât și în pătura trainică a țărânișii noastre.

gust 1783 când s'a săpat fundamentul pe locul unde se află biserica și azi, în strada Grecilor, în apropierea pieței Făgărașului.

Turnul clădirii finite încă în acel an s'a acoperit cu tînchea, mai târziu la anul 1791.

Și a ținut această tînchea până la anul 1896, când stricându-se de tot coperișul cel vechiu al turnului, noi parohieni dela 1896 l'am dat jos și afară de singurul lemn din mijloc, în vârful căruia este așezată crucea din vârful turnului, l'am făcut întreg din nou și l'am acoperit tot cu tînchea prin măestrul paler *Nagó István* din Racoșul de jos pentru suma de 1000 floreni v. a.

Neavând parohia noastră banii aceia suma o am luat împrumut dela banca română „Furnica” din Făgăraș, la carea am depus ca zălog trei obligații de stat după rescumpărarea regalelor de cărciumărit, cari obligații le-a căpătat parohia noastră în acest an, ca competență a sa dela stat.

Împrumutul se va replăti pe rând din interesele obligațiunilor zălogite și din arunc pe parohieni, cari azi sunt numai 120 de familii, mai mulți oamenii săraci.

(Va urma).

Doamnelor! Reuniunea noastră va fi reprezentată grupărei tuturor femeilor române din Ungaria și va fi un for răspunzător pentru progresul feminin, va fi un factor important în viața poporului nostru și este începutul marelui rol social, care este rezervat și femeii române în viitor. Femeia prin educațiunea și înălțarea sa suflească va fi nu numai păstrătoarea și reproducătoarea raselor, ci va trebui să fie regenerătoarea și reorganizătoare principiilor ce pot ferici amenirea; ea va fi nu numai muma popoarelor, ci educătoarea, civilizatoarea și îngerul păzitor a limbei materne și al neamului său.

Pentru această țintă ne însoțim *într'un cuget și o simțire* și vrem să constituim „Uniunea femeilor române din Ungariu.”

Vorbirea d-nei E. Hossu-Longin.

După discursul prezidial ia cuvântul d-na *Elena Hossu Longin* și rostește următoarea vorbire:

Onorat congres! Doamnă prezidentă!

Să ne dați voie, ca în numele tuturor Reuniunilor de femei române dela noi din țară, să vă aduc recunoștințele și mulțumirile noastre călduroase, pentru nobilul indemn ce ați avut, de-a ne întruni azi aici la acest congres, care chemat este a înfăptui îndrumări noi în viața Reuniunilor noastre, cu diferite scopuri filantropice și culturale.

Precum odinioară nobilele matroane din Brașov au fost primele, care au înțeles glasul vremilor, și au întemeiat cea dintâi Reuniune de femei române în patria noastră, tot așa este azi mama tuturor Reuniunilor noastre care ne chiamă, ca cu puteri unite să conlucrăm la problema viitoare, de-a îndruma niziunți răzlețe spre scopuri unitare pentru binele și fericirea scumpului nostru neam românesc.

Și am venit noi toate reprezentantele Reuniunilor răsărite în urma Reuniunii mame din Brașov, să ne inspirăm tot de aici, ca odinioară în naintașele noastre de povețe înțelepte, cari apoi să le ducem cu noi acasă, la toate celelalte surori, îndemnând și stăruiind, ca concluzele ce se vor aduce în acest congres, de aici înainte nu cu puteri și energii risipite să le servim ci în armonie și uniune datătoare de rezultate rodnice, care este urmarea tuturor concentrărilor cuminiți.

Binecuvântarea lui Dumnezeu și a tuturor umbrelor sfinte, cari au brăzdat odată ogorul spinos, să fie cu noi și să planeze asupra lucrărilor noastre!

Reprezentantele Reuniunilor.

Prezidenta designează verificatoarele pentru procesul verbal și numește de secretar al doilea pe d-l *Dr. Horea P. Petrescu*. Prezidenta arată încât s'a putut constata, că Românii din Ungaria au 61 de Reuniuni de femei, din aceste 31 au dat răspuns la solicitarea Reuniunii din Brașov și au aderat la ideea uniunii proiectate.

Reprezentantele trimise de diferitele

Reuniuni a fost din: Abrud, Câmpeni, Bucium-Sasa, Arad, Agnita, Arpătac, Blaj, Brașov, Brașovul-vechiu, Bran, Zărnești, Prejmer, din Făgăraș ambele reuniuni, Feldioara, Diciosânt-Mărtin, Deva, Mediaș, Miercurea, din Sibiu ambele reuniuni, Șimleu, și Turda.

În afară de reprezentantele Reuniunilor au fost de față și următorii din România: I. Davidescu inginer cu dna Sevastia n. Mureșianu, Alexandrina și George Demetrescu, Angela și Nic. I. Savescu, N. Săulăscu, Constantin St. Boranescu, Alexandru D. Tecu, C. S. Axente, I. Conciatu, Colonel Boerescu ș. a.

Proclamarea Uniunii.

Din vorbirile rostite și din aderarea reprezentantelor Reuniunilor constatându-se necesitatea uniunii femeilor române, prezidenta între aplauze și aprobări unanime proclamă în principiu constituirea comună a femeilor române din Ungaria. Tot odată prezintă un proiect de statute al uniunii cari au să fie dezbătute în congres.

Comisiunile.

Pentru studiarea proiectului de statute și a obiectelor puse la ordinea zilei sub literele a-f. să aleg două comisii.

În comisia pentru statute au fost alese d-nele:

Elena Săbădeanu, Elena Hossu Longin, Elena Dr. Pop (Blaj), Sofia Dr. Chirștop (Câmpeni), Maria Dr. Bottiș (Arad), Maria Isac (Sibiu), Lucreția Murășianu (Turda), Elena Dr. Meșianu (Zărnești), Maria Moldovanu (Mediaș), Virginia Vlaicu.

Comisiunea pentru studiarea obiectelor (a-i.) s'a compus din d-nele:

Catinca Bărsan (Sibiu), Livia Dr. Bosilă (D. S. Mărtin), Maria Cernea (Făgăraș), Augusta Moldovan (Turda), Eugenia Precup (Blaj), Domnica Dr. Porea (Câmpeni), Eugenia Tordășianu (Sibiu), Cornelia Maniu (Blaj), Miți Popescu, Agneș Măcelariu (Miercurea).

Comisiunile s'au constituit după încheierea ședinței și și-au continuat desbaterele după amezii.

Obiectele la ordinea zilei au fost următoarele:

a) Problema educațiunii fiicelor noastre. b) Cultivarea sentimentului religios și îngrijirea lăcașurilor sfinte. c) Cultivarea industriei naționale femeiești și păstrarea și perfecționarea motivelor naționale. d) Educațiunea sistematică în gospodărie și industrie casnică. e) Instituțiunile filantropice a-nume: îngrijirea bolnavilor, a celor lipsiți, a celor săraci. f) Cestiunea înfiuțării unui mare Orfelinat.

Cu privire la aceste, d-na prezidentă cetește și prezintă comisiunii un prețios studiu asupra obiectelor de mai sus, dând directive de lucrare și aplicare la fiecare punct.

Cu aceste ședința se încheie, între vii aplauze la adresa prezidentei. Erau oarele 12^{1/4}. Înainte de încheiere să dă cetire depeșelor sosite din Ungaria și România, cari sunt 17 la număr.

Donațiuni.

După încheierea ședinței, sub impresiunea celor esperiate în ședință, câțiva din marinișii participanți au făcut următoarele donațiuni pentru scopurile uniunii: Dna Eugenia Anton Pușcar 100 Lei, dna

Filoteia Vas. Mariș 20 Cor. dl Eftimie Munteanu din Vadul-săpat 100 Lei.

Prezidenta le exprimă mulțămintă pentru marinimoasele donații.

Banchetul.

Banchetul anunțat s'a ținut la oarele 1¹/₂ în sala redutei orășănești. Lume multă și distinsă. Banchetul a decurs în cea mai viie animație, până aproape de oarele 4 din zi. S'au rostit mai multe toaste, cuprinzătoare de povețe, îndemnuri și incurajări.

Prezidenta, dna Maria Baiulescu într-o frumoasă vorbire a salutat pe reprezentantele Reuniunilor.

D-na Elena Pop, prezid. în numele Reuniunii femeilor din Blaj aduce omagii Reuniunii din Brașov și participanților.

D-l I. Lengeru salută pe domnii, însoțitorii femeilor la congres și împreună lucrători.

D-l prot. Dr. Vasile Saftu salută damele, cari au pornit această salutară acțiune.

D-na Constanța Hodoș în o vorbire mai lungă arată rostul femeilor române în evoluția poporului românesc.

D-na M. Popescu în o frumoasă vorbire salută damele din România, cari n'au pregetat a se prezenta în mijlocul nostru.

În fine d-na Savastia Davidescu n. Mureșianu în un avântat discurs stăruie pentru Solidaritatea tuturor Românilor.

Oratoarele au fost viu aplaudate.

La Internatul-Orfelinat.

După banchet cei mai mulți din oaspeți au vizitat Internatul-Orfelinat, unde au aflat o primire foarte afabilă. Internatul bine aranjat și curat, a fost de astădată decorat cu gust. Personalul didactic și de serviciu au dat vizitatorilor toate informațiile necesare.

Concertul.

Seara la oarele 8 s'a dat festivalul Reuniunii de cântări din Brașov, sub dirigența maestrului G. Dima. S'a reprezentat »Șezetoearea« de Dr. T. Brediceanu și opera »Cavalleria rusticana« — de Mascagni. Hala de sub Straje a fost fixată de public, între cari era și mulți streini.

Cu concertul s'au încheiat serbările din ziua întâia.

(Va urma).

RĂȘBOIUL.

Serbia e hotărâtă să nu lase cu nici un preț pământurile ocupate de ea în Macedonia. — Bulgarii la rândul lor nu vor să-i lase pe sârbi în pace, ci pretind toată Macedonia, potrivit învoelii ce ar fi avut cu sârbii la începutul rășboiului.

Armata sârbă a fost pornită spre granița bulgară. Bulgarii au ocupat mai multe poziții întărite și foarte însemnate din Macedonia și sunt gata de luptă.

Un rășboi între sârbi și bulgari poate isbugni în curând.

Pericolul unui nou rășboiu balcanic încă tot mai amenință, cu toate demersurile și opintirile Rusiei și ale diplomației europene. Deși Sârbia și Bulgaria au acceptat arbitrajul Țarului, reiese acum, că ambele state au primit arbitrajul condiționat. Bulgaria își menține în toată întregimea pretensiuni-

nile ei pe baza convențiunei încheiate înainte de izbucnirea rășboiului balcanic. Sârbia din contră insistă cu toată hotărârea pentru revizuirea convențiunei și cere să-i-se cedeze teritoriile ocupate.

Ziarul oficios sârbesc „Samouprava” comentând dimisiunea cabinetului Passici, scrie între altele, că telegrama Țarului a creat o situație cu totul nouă, care a constrâns guvernul să dimisioneze. Dacă regele Petru nu va primi dimisiunea, cabinetul Passici va continua politica sa de până acum susținând toate postulatele, cari ating interesele vitale ale Sârbiei.

În ambele state continuă de altfel pregătirile de rășboiu, semn că la Sofia și la Belgrad nu prea cred în succesul intervenției Țarului. Cercurile diplomatice sunt și mai pesimiste, fiind convinse că întrunirea prim-ministrilor balcanici la Petersburg fixată pe azi Duminecă, să poate că nu va avea nici un rezultat.

Convocare.

„Astra” la Arpașul sup.

P. T. On membrii ai despărțământului Făgăraș al „Asociațiunei pentru literatura și cultura poporului român” se convocă la

adunarea generală a despărțământului ce să va ținea în comuna Arpașul sup., Duminecă în 13 Iulie 1913.

PROGRAM:

- 1) Serviciu divin.
- 2) Cuvânt de deschidere.
- 3) Raportul comitetului.
- 4) Raportul cassarului.
- 5) Alegerea directorului despărțământului.
- 6) Alegerea comisiunilor pentru cenzurarea rapoartelor și înscrierea de membrii noi.
- 7) Citirea disertațiunilor.
- 8) Impărțirea alor 3 premii pt. celea mai frumoase trei grădini de legume.
- 9) Eventuale propuneri.
- 10) Inchiderea adunării.

Din ședința comitetului despărțământului „Făgăraș” al Asociațiunei, ținută în 11 April 1913.

Dr. Teodor Popescu m. p.
vicepreședinte.

Mateiu C. Jiga m. p.
secretar.

NOUTĂȚI.

— **Reforma administrației.** Guvernul are de gând să reformeze și administrația. Această se impune (da pentru că așa cer interesele feudalismului!) mai ales în urma noii legi electorale. De aceea guvernul va statifica administrația comitatensă, ca funcționarii să fie numiți de guvern, iar nu aleși de obște. (De sine înțeles că în chipul acesta guvernul își poate pune omeni de încredere, cari să-i fie folositori la alegeri!) Iată motivul pentru care guvernul vrea să statifice administrația comitatelor!

Guvernul tot așa se gândește și la reformarea administrației satelor și orașelor cu municipiu. Toate declarațiunile acestea ale lui Tisza au găsit (cum nu?) vii apro-

bări și au stârnit sgomotoase aplause în tabla mamelucescă.

— **Politica de naționalitate.** Cu privire la Croația și Slavonia Tisza a zis că guvernul se va strădui să păstreze starea actuală de lucruri până va fi trebuință de această stare: totodată guvernul se va sili să restabilească și starea constituțională. Referitor la chestiunea de naționalități Tisza a zis: Păreră mea este că o foarte mare parte a cetățenilor maghiarisată pe baza de stat ungar; nu pot ascunde însă faptul că în sinul naționalităților s'au ivit și unele tendențe naționaliste. Nădăjduim că guvernul va reuși să facă și partea aceasta a naționalităților nemaghiare să elimineze din programul său tot ce stă în contradicere cu ideia unității de stat maghiar.

— **Reforma dărilor.** La o reformă a legilor de dare guvernul nu se poate gândi până nu va realiza reforma dărilor directe, care să mulțamească întreaga obște a țării. (Că oare o asemenea reformă este proiectată pentru viitorul apropiat sau ba? Tisza a uitat să se declare. Până atunci vom rămânea și în privința aceasta ca și până aci: cu reforma dării făcută de Lukács).

— **Congrese feministe.** Duminecă s'a început în Budapesta congresul internațional pentru drepturile femeilor, la care au laut parte peste 1000 de delegate ale statelor streine, printre cari o mulțime de bărbați ai ligei pentru drepturile femeilor. Din America și Australia 150 delegate și din Africa de sud 15. Doăzeci și șapte de state și-au trimis delegatele la acest congres, care nu este decât numai o întrunire obișnuită ci un eveniment politic și social.

Peste 100 de ziare și reviste din America și Europa, și-au trimis corespondenți și ilustratori. Congresul s'a deschis sub prezidenția dnei Chapman Chatt.

Dupăcum se anunță din Pesta, la acest congres a participat și deputatul român Ștefan Popp, care a luat cuvântul ca delegat al partidului național român, știut fiind, că proiectul de vot electoral prezentat de partidul național român cuprinde și dreptul de vot pentru femei.

— În ședința de Joi a congresului diferite vorbitoare au arătat atitudinea ce trebuie luată în singuraticile țări de către asociațiunile pentru drepturile femeii față de diferitele partide politice. O vorbitoare a recomandat congresului să declare, că lucrează independent de orice partid, dar să se opue tuturor acelor partide, cari sunt contrare dreptului de vot al femeilor. Cu ocaziunea ședinței de Miercuri o engleză care, dorește să rămână necunoscută a donat pentru scopurile congresului suma de 1200 coroane.

— Din Gand (Belgia) se anunță: Sâmbătă a avut loc aici inaugurarea solemnă a congresului internațional al femeilor. Prezidentă de onoare a fost aleasă d-na Smara, care a ținut o călduroasă cuvântare. Congresistele au făcut ovați turtunoase oratoarei române și au aclamat România. În această ședință a fost primită în sinul unei internaționale și România.

— **Liberarea rezerviștilor.** Din Viena se anunță: Cu un tren special al liniilor ferate de sud alături au sosit aici rezerviștii concediați dela regimentele din Bosnia și Herțegovina. Sunt în număr de opt sute. Seara și-au continuat drumul.

— **Zaharie și Olimpia Bărsan în Brașov.** Anunțăm cu bucurie că soții Bărsan au să dea în Brașov două reprezentații în zilele de 30/17 și 1/18 Iulie. Se va juca „Necredincioasa” de Roberto Branco, „Ariciul și Sobolul” de Victor Eftimiu și „Cereră în căsătorie” de Cehov.

— **Despre Albumul comemorativ Iacob Mureșianu 1812 — 1887,** tipărit de dl A. A. M. în tipografia A. Mureșianu: Branicea et. Comp, revista din București „Flacăra” face următoarea frumoasă apreciere:

La sfârșitul anului trecut s'a sărbătorit la Brașov centenarul nașterii marelui ziarist român de peste munți, Iacob Mureșianu (1812—1887). Cu acest prilej Flacăra a publicat prețioase amintiri despre fostul director al Gazetii Transilvaniei, reproducând o convorbire cu d-na S. Davidescu-Mureșianu, fiica lui Iacob Mureșianu.

La 1 Ianuarie 1913 s'au împlinit 75 de ani de apariție a Gazetii Transilvaniei, a cărei sărbătoare era atât de învecinată cu sărbătorirea fostului ei director.

În amintirea acestor două aniversări, deopotrivă de interesante pentru mișcarea culturală de peste munți, a apărut acum un album comemorativ, închinat lui Iacob Mureșianu (Brașov, Tip. »A. Mureșianu«, 1913); Albumul cuprinde amintiri și date foarte importante pentru cunoașterea vieții sufletești din Ardeal, în mijlocul căreia familia Mureșianu a avut un rol precumpănitor. Situația Românilor din Brașov și a culturii românești în acest oraș începutul activității literare și pedagogice a lui Iacob Mureșianu, legăturile sale de familie, situația Gazetei în timpul revoluției dela 1848, legăturile lui Mureșianu cu Andreiu Șaguna, cu M. Kogălniceanu și Al. Hurmuzachi, rolul I. Mureșianu în dezvoltarea învățământului românesc și a spiritului național în Ardeal și, în sfârșit, soarta urmașilor marelui Român, sunt tot atâtea capitule din Istoria culturală a fraților noștri de peste munți, urmărită de aproape cu documente sigure și cu un pios entuziasm.

Albumul are încă ilustrații numeroase care sporesc valoarea sa documentată și artistică. Citim între aceste ilustrații un portret a lui M. Kogălniceanu din 1848, cu totul necunoscut până acum.

Autorul interesantului album, ascuns sub inițialele A. A. M., a săvârșit o lucrare de multă valoare pentru cunoașterea trecutului neamului românesc din Ardeal.

— Această apreciere ne îndreptățește și mai mult să atragem atențiunea publicului asupra amintitului album, al cărui venit e destinat fondul Gazetei. Cartea, — cu prețul de 3.50 cor. (pentru România 4 lei) plus porto postal — se poate comanda direct dela administrația ziarului Gazeta Transilvaniei.

— **Ninsori și ploii.** De mai multe zile mereu e o răceală și ploaie, oamenii se vedeau îmbrăcați ca toamna, ba unii călători erau îmbrăcați cu bundă și palton. Din pieța Făgărașului să vadă munții dealungul carpaților acoperiți cu zăpadă groasă, până la poalele munților, ca în iarnă. Cucuruzele sau îngălbenit din cauza frigului, ierburile încă sunt cam slabe deși la început au avut o pornire destul de bună. Din cele mai multe părți ale țării vin știri neplăcute și înfricoșătoare, în cât locuitorii țării sunt puși pe gânduri. Pe mai multe

ținuturi a nins, pin Maramurăș, până la Rahău pe munți și prin comune. La Jibău a fost un frig mare. În Kézdivásárhely a nins. În Reghinul săsesc a bătut grindina și a nins. La Toplița, Borsec a acoperit zăpada tot locul și la Krasna. Pe valea Geoaگیului a brumat și a făcut mari pagube și în alte părți ale țării tot așa.

— **Lupta cu tâlharul.** O luptă înfrigorată s'a petrecut la hotarul spre România între o patrulă de gendarmi și un bandit (tălhar) primejdios. Ceata de hoți ce jăfuiu și omorau când la noi în comitatul Făgărașului și Brașovului când în Țară, și abia mai anul trecut au reușit gendarmii a sparge ticăloasa bandă, omorând pe căpetenia ei, pe Budac. Din această bandă a scăpat însă un anumit Murărescu, pe care gendarmii în zadar l'au căutat ca pe un ac, că nu-l puteau găsi deloc. Abia Sâmbăta trecută i s'a împlinit și lui sorocul, și a fost prins, — dar durere, după-ce criminalul a împușcat întâi el pe 3 gendarmi români. El adevărat se urcase pe tren la Curtea de Argeș (în România). Doi gendarmi ce să aflau în gară, l'au cunoscut și s'au urcat după el în tren. Dar tâlharul a băgat de seamă că e luat la ochi și de odată numai a sărit din tren și a luat-o spre pădurea din apropiere! Gendarmii au sărit și ei îndată după el, dar hoțul, până a nu pune ei mâna pe armă, i-a luat la ochi și i-a puscat pe amândoi, iar el și-a perdat urma în pădure. O grupă întreagă de gendarmi au pornit pe urma lui prin pădure și l'au înconjurat și l'au împresurat, dar până să-l prindă el a mai tras focuri asupra alor trei gendarmi, răniindu-i destul de greu. Nimerit și el de gloanțul unui gendarm, n'a mai putut fugi, ci a fost prins în pădurea Vernești, (România), întrebat fiind a declarat că se numește Radu Dumitrescu și că e de loc din comuna Hașfalău din Ungaria. L'au legat și dus spre a fi dat pe mâna legii, care să-l pedepsească după vrednicie.

— **Preot ucigaș.** Un lucru poate fără păreche s'a petrecut în biserica catolică din satul Remetevasgyár (în Sătmar). Plebanul catolic Vojtko János, a împușcat în biserică pe învățătorul Szentirmey Márta, și apoi mergând acasă, s'a împușcat pe sine cu pușca de vânat.

Vojtko era de vre-o 30 de ani, dar om nervos, uricios, par'că vecinic nemulțumit cu toată lumea. Cu învățătorul a ajuns în curând la trai rău. Unii spun că nainte au trăit prea bine, apoi s'au certat pentru oare-ce și de aici încolo ură la cușite și pări pe la mai mari.

Sâmbăta trecută dascălița s'a dus în biserică și inghenunchind la un altar lateral, să ruga acolo, — când preotul a intrat în biserică și, nefiind altcineva de față, a ridicat revolverul și a descărcat două împușcături în spatele nenorocitei fete! Ea a căzut jos grămadă în balta de sânge ce curgea vale din trupul ei, — iar ucigașul, ieșit cu totul din minți, s'a dus acasă și în odaia sa și-a tras o pușcătură în cap din pușca sa de vânat! A murit îndată. El a fost înmormântat a doua zi fără preot, fără nici o cinste din partea bisericii a cărei slugitor nesocotit a fost. — Nenorocita fată să aflu în spital, dar medicii nu prea au nădejde s'o poată scăpa cu viață.

— **Elev de pedagogie criminal.** La institutul de pedagogie din Lemberg un

elev rutean de cursul III a săvârșit Marți o revoltătoare crimă. Elevul era de o fire închisă, tăcută, nu era tocmai student bun și deoarece profesorul pentru limba și lit. polonă era foarte strict, socotea că profesorul are ură pe el, îl prigonește. Marți, la sfârșitul cursului de lit. polonă profesorul mai rămăsese câteva minute, în sală, în vreme-ce toți elevii în afară de ucigaș, părăsiseră sala. Atunci elevul care a rămas în sală scoate repede revolverul și-l descarcă asupra profesorului, care cade mort pe catredră. La auzul împușcăturii elvii cari se găseau în coridor, au grăbit în sală năvălind asupra ucigașului, pe care elevii poloni îl omorau, dacă elevii ruteni nu săreau să-l apere. Când poliția a venit să aresteze pe elev, toți elevii ruteni sau împotriviți așa că polițiștii au trebuit să și facă loc cu săbiile pentru a pătrunde în institut.

Dus la poliție, ucigașul a mărturisit că a ucis pe profesor din răzbunare din cauza că se simțea prigoni.

Profesorul a fost unul din cei mai buni și mai harnici pedagogi, bărbat cu dreptate, dar foarte strict.

— **Invitare.** „Reuniunea sodalilor români din Sibiu” va angaja Duminecă la 9/22 Iunie 1913 o Producțiune Teatrală ce se joacă în favorul darurilor de Crăciun pentru săracii noștri în Teatru orașenesc din Sibiu. Programul: 1) *Ovidiu Șicană* farsă în 3 tablouri, localizată de I. A. Basarabescu. 2) *O șezătoare la țară* piesă populară cu cântări, jocuri și doine din fluer într'un act de I. C. Luncan și G. D. Murgur. Începutul la 8 oare seara precis.

— **Tinerime universitară din Sătmar** invită la Concertul împreună cu dans ce-l va aranja Duminecă la 13 Iulie st. n. în Pomi (Remetemező) com. Sătmar. Sub patronajul D-lor: Teodor Mihali, preș. part. n. r., Dr. Ștefan C. Pop, dep. diet., George Șuta archd. Trei prezidenți on. și 10 membrii preoți în comitetul aranjatori. Programul concertului are 8 puncte alese din cele mai frumoase poezii, cântece, monolog și soluri etc. Prețul intrării de pers. 3 cor., de fam. 7 cor. Venitul curat e destinat pentru biblioteca teologilor arădani. — Începutul e la 7¹/₂ ore seara.

— **Deprinderile de arme** ale învățătorilor. Învățătorii și candidații de învățător, cari nu și-au făcut încă instrucția militară vor fi chemați la instrucția de arme de 8 săptămâni în 27 Iunie, iar cei cari și-au făcut instrucția vor fi chemați la deprinderea de arme de 4 săptămâni în 21 Iulie.

— **Coroane false** se află în circulație în Sibiu și jur. Monetele false sunt ceva mai strălucitoare decât cele bune, lipsindu-le totodată și scrisoarea de pe dungă.

— **Telegramă.** Marți în 24 Iunie n. sosește renumitul Circ A. Kratej, cu un tren special din turneul său victorios și triumfător.

Compus din 50 cai, cămile, câini, maimuțe și alte animale dresate precum și cu 60 artiști renumiți.

Prima mare reprezentație de gală și deschidere va avea loc, *Miercuri în 25 Iunie n. la 8 oare seara.* Dumineca și în sărbători câte 2 mari reprezentații la oarele 4 d. a. și 8 seara. — Atragem atențiunea publicului asupra acestui mare Circ venit din România.

PAGINA COPILOR.

Redactor: CRIN.

Mintea.

Foicică bob de linte.
Bată-te pustia minte,
Că n'ai fost mai înainte
Să mă 'nveți ca un părinte!
Că n'ai fost la tinerețe
Să-mi dai sfaturi și povețe.

„Amicul Tinerimei” 1909.

Carul cerului.

Mai înainte vreme nu știau oamenii ce e carul și se chinuiau bieții de ei în toate chipurile cu aducerea bucatelor și a fânului de pe câmp și a lemnului din pădure.

Dar venind pe lume Domnul Christos și văzând chinurile plugarilor, i-a fost milă de ei și i-a învățat cum să facă carul. Și a ales dintre dobitoace boii să poarte carul și i-a binecuvântat să fie blânzi și răbdători și să tragă carul și plugul. Și au avut mare bine plugarii, după ce au văzut ce unealtă de folos e carul.

Dar din pricina că Christos a zis să aibă carul cruce, Ovreeii și alți păgâni au urgisit carul și l stricau unde îl găseau la Români. Și cică de frica păgânilor, creștinii și-au apucat lumea în cap și au trăit prin scorburi de copaci și pe sub pământ și așa, cu vremea, au uitat de rânduiala vieții lor.

După ce s'au liniștit păgânii și au eșit creștinii iarăși la lume au voit bieții să-și facă iarăși car, dar n'au putut, căci uitaseră cum era făcut. Și s'au rugat lui Dumnezeu, iar Christos le-a trimis pe sfântul Petru

să le arete din nou cum se face carul. Și ca să nu mai uite iarăși, dacă s'ar fi întâmplat să mai pată creștinii, ce-au pățit sfântul Petru a luat șapte stele și le-a pus pe cer, așa că închipui cu ele carul. Și n'au mai uitat creștinii cum se face carul, căci să uitau mereu la carul de pe cer. Și a făcut Dumnezeu așa că toate stelele din lume răsar și asfințesc, iar câte se văd vara nu se văd iarna, iar cele de iarnă nu se văd vara, singur carul de pe cer nu asfințește cât e lumea și se vede și iarna și vara, numai cât se lasă mai jos pe cer, ca să fie văzut mai bine de creștinii cari vor fi trăind departe spre miază-noapte și se sue mai sus pe cer, ca să'l vadă mai bine cei de la miază-zi. Dar de pe cer nu lipsește nici odată.

Iar Ovreeii și Turcii și Tătarii nu cred în cruce și fiindcă nu se poate car fără cruce, ei până în ziua de astăzi nici nu ară nici nu știu să mâine boii și carul.

G. Coșbuc.

Redactor respons.: **Constantin Popp.**

Telefon 48.

Telefon 48.

Publicațiune.

Am onoare a aduce la cunoștința onoratului public din loc și dela sate, d-nilor preoți, notari, comercianți, cârciumari etc, etc. că am înștalat în locuința mea, și am introdus pentru folosința On. public **Telefonul Nr. 48**, prin care se pot face comenzi zilnice la casuri de lipsă, la subscrierul franzelar și brutar, precum și la pră-

vălia de băcănie, până la 6 oare seara, sosit din orice parte a comitatului, precum și din oraș până la 9 oare seara. Comandele să execută imediat pe lângă garanție până la 4 oare dimineața. Să dea la 100 de jumble ori cornuri 20 bucăți pe deasupra. Se găsește permanent (în toate zilele) articole de totfelul pentru pomeneți ca: lumini, coardă, turtă, hurez, tămâie, pâne albă și neagră, civilă și militară. Deposit de făină, Gries, Caiele și Coloniale.

În toate zilele să fac copturi de pâne, colaci, prăjituri fine și de lux.

Comandele să esecută și prin calea ferată cu ramburs.

Rog On. public de sprinul dorit și de a face încercare prin telefonul amintit. Făgăraș, piața mare, vis-a-vis de Hotel „Transilvania”, colțul str. bisericeii greco ort. Casele proprii.

cu deosebită simă

Carol Balthes,

fabricant de jumble și de pâne.

Cetiți și vă mirați!

In viață nu veți întâlni nicicând această ocaziune.

600 bucăți numai 3.80 Kor.

Un oroloj Präz-Anker intraurit, precis cu umblet regulat cu garanță de 3 ani, 1 cravată modernă de mătăsă, 3 buc. batiste fine, 1 inel frumos bărbătesc imitat cu piatră scumpă, 1 spiț pentru țigarete, 1 broșă de Dame, 1 oglindă de buzunariu frumoasă, 1 portmoneu de piele, 1 briceag, 1 păr. de bumbi de manjete, 3 nasturi pentru cămași la piept cu patent, 1 album cu 36 ilustrate, 5 obiecte de ris și petreceri pentru tineri și bătrâni, 20 de corespondențe și încă 500 diferite obiecte folositoare, cari sunt neapărat de lipsă. Toate la oaltă cu orologiu cu tot care singur e vrednic de prețul acela, **costă numai cu K. 3.80.**

Trimiterea cu ramburs, prin cassa de Expediție P. **Windisch Krakau, Nr. 2/VII.**

N.B. La caz că nu ne convine, banii să retrimite.

Misoginul

— Roman Italian. —

(40).

Trad. de Crin.

(Fine).

— Eu am rămas însă neînduplecată înzădar mi-au înșirat motivele cari ar fi fost și pentru mine prielnice... Tu însă ai fost departe Aurel... N'a fost cine, să mă mângăe... Câte-odată mă refugiam în odaia mea, dar și acolo mă urmărea despe-rarea.

— Melanio, — îi zise conte Aurel — eu ți-s dator cu o declamație. Eu sunt sărac. Bunica mea a lăsat în urma ei niște datorii, astfel mi-am pierdut și partea aceea mică de avere ce o am mai avut. Eu sunt sărac, Siena e bogat. El îți asigură un lux o pompă eu însă...

— Nu vorbi așa scumpul meu!

— Până-când eu... eu numai te iubesc. Te ador.

— Și de aceea nu voesc, să cer nici o jertfă dela tine. Așa-dară dacă ție nu ți cauzează o întristare despărțirea de mine, eu te absolv ți redau libertatea ce o ai avut... Eu mă retrag, dispar dinaintea ochilor tăi, pe veci... Mă duc așa de departe, încât să nu mai poată sosi nici o ves-

te despre mine... În cazul acesta îți și dau un sfat... Un sfat prietinesc, dacă te poți despărți de mine, măritate după el.

Copila intristată ia răspuns:

— Așa-dară și tu te întorci dela mine! Mă lași singură. D'apoi nu înțelegi că eu nu'l iubesc? Mi e antipatic. Nici nu'l pot iubi nici odată. Mă voi purta față de el cu o antipatie invincibilă.

Copila a tăcut fiind că lacrimi îi curgeau din ochi și pieptul i-l strângea un plâns inăbușit.

— Nu plânge Melanio — îi zise el — vezi, eu te iubesc. I-a uită-te la starea mea. Eu n'am pe nime. Sunt singur, n'am pe nime. Dacă te voi lasa și pe tine, atunci solus ero. Dacă mă voi duce acasă și voi sta între cei patru păreți, i-a cugetă-te, de ce sentimente voi fi cuprins? Ce va fi atunci? Unde mă va duce întristarea? În ce voi cerca mângăierea? Eu cred că numai moartea, îmi va reda liniștea dorită, dacă te voi lăsa și pe tine.

— Nu mai vorbi de moarte!

— Așa-dară ești a mea și eu al tău... Dacă te temi, te indoești de asta, ești nedreaptă. Eu nu te voi uita nici-când. Nici odată!

Apoi s'au ridicat de pe bancă și-au plecat spre casă.

— La revedere, Aurel — zise Melania.

Când Aurel a rămas singur, s'a uitat lung după Melania, după aceea a plecat încet, încet spre vârful muntelui. Sufletul lui înviorat îi șoptea:

— În fine și ție ți-a sunat oara fericirii! De ce ai mai suferi mai departe? Zădarnică e lupta aceea, fără de nici un rost fuga după idealuri. Vezi doar, că până fugi după stele, te împiedeci de brușii pământului! A iubi, a iubi aceasta ți-e datorința omenească, aceasta ție menirea, aceasta ți-e datorința!

Simțea, că sufletul lui spune umilul adevăr.

S'a oprit din mers.

Frunzele arborilor să mișcau, clătina-te de un vânt ușor.

Vrăbiile ciripeau și întreg ținutul s'a trezit ca din o reverie dulce și sublimă.

Astfel a ajuns Aurel pe piscul muntelui. Din oceanul de nori a răsărit soarele, ca să împrăștie razele sale, peste întreaga natură.

Omul plin de fericire și iluzii și-a ridicat în sus mâna, ca să salute lumina, soarele; simbolul învingerii, strălucirii, luminei și a fericirii.

Un motor cu putere de 4 cai

ce să poate aplica la mânatul mașinilor de îmblătit, de treierat, are și un ferestru pentru tăiatul de scânduri și de lemne etc. să poate aplica și la mânatul de moară. Motorul este nou, puțin folosit. Să vinde din mână liberă, cu preț convenabil. Doritorii îl pot vedea motorul în Făgăraș, ulița Podului (Galațului) sub Nr. 38, la proprietarul caselor.

Căsătorie

Un tânăr de 32 ani reprezentabil, transilvănean, comerciant în București, are o prăvălie bine cercetată, într-o stradă principală, cu un venit de 12—13 mii lei anual, dorește căsătoria unei fete de la 24 ani în sus din familie bună cu educație recerută, care posedă și o zestre de 3—4 mii lei. A se scrie la Redacția acestui ziar sub lit. „D“ alăturând și fotografia cu o marcă postală de 25 fil. pentru răspuns. Scrisorile se vor păstra cu mare discreție.

În atenția călătorilor la București.

VIZITAȚI MAGAZINELE LAZĂR TULBURE

Consumul general „La doi Camarazi“, strada Știrbei-Vodă, colț Popa-Tatu.

Bodega, Bererie, Restaurant și Aperitive
str. Schitu Măgureanu 49.

Local de consumație deschis ziua-noaptea. Curățenie exemplară. Beuturi și mâncări escelente.

Prețuri ieftine.

Cu stimă
LAZĂR TULBURE.

OSPĂTĂRIE NAȚIONALĂ, BUCUREȘTI.

Strada Academiei Nr. 21, aproape de Bulevardul Carol.

I să recomandă tuturor pasagerilor și excursioniștilor din țară, cei-ce vizitează capitala București a cerceta în strada Academiei nr. 21

„Ospătăria Enache“

a compatriotului nostru Oltean, aranjată din nou cu tot confortul, două sale și o curte pațioasă, unde să poate căpăta cea mai bună și aleasă

BUCĂTĂRIE NAȚIONALĂ.

Diferite Vinuri indigene și streine.

Bere bună de Bragadira.

Diferite beuturi igienice și țuică curată.

Serviciu culant. Prețuri moderate.

Cu stimă

GHEORGE CISMAȘIU

Ospătăria Națională, București.

Prima Tipografie Română

a lui

Constantin Popp

Făgăraș, Vâr-tér Nr. 47, (casele I. Peia).

Tipografia execută ieftin și conștiincios:

Acții. — Afișe. — Bilanțuri. * de depuneri. — Necrologe
Bilete de cununie. — Bilete * Note. — Obligațiuni. — Percepțiuni. — Protocoale. —
de logodnă. — Bilete de vi- * Programe. — Statute, și di-
zită. — Broșuri. — Circu- * ferite tipărituri dela cele
lare. — Convocări. — Chi- * mai simple până la cele
tanțe. — Cuverte cu firma. * mai fine și mai moderne,
Erogațiuni. — Invitări. — * — cu prețuri moderate. —
Jurnele de banca. — Libele *

Comandele din afară se efectuează repede.

La tipografie se află pentru ambele confesiuni tot felul de tipărituri oficioase pentru agendele bisericești și școlare, și tipărituri pentru cancelăriile comunale și notariale.

Rog On. public pentru sprijinirea binevoitoare și a mă onora cu prețurile comande, cari mă voi da toată silința de ale escuta cu gust, prompt și cu prețuri reduse, fără concurență.

Toate comandele, scrisorile private, mandatele cu bani abonamentele foaiei „OLTEANUL“ sunt a se adresa la

Constantin Popp

proprietar de tipografie.

La tipografia noastră se află de vânzare următoarea:

Cultivarea viei și manuarea vinului și morburile și vindecarea lor, de Daniil D. Graw, învățator și propr. de vie, absl. de cursul de vierit din Bihardioszeg și cursul de pivnițarit din Budafok. Carte aprob. și revăzută de ministrul reg. ung. de agricultură. Prețul 2 cor + porto.

Logodna dela Sfântu Ion, dramă populară în 4 acte de Augustin Szilagyi, prețul 1 cor. 20 b., + porto.

Țiganul la peșit, comedie populară într'un act în versuri și hazlie, de Emanoil Corfariu cantor. Prețul 16 fileri.

Țiganul la popit, piesă teatrală în trei acte în versuri și hazlie, de Em. Corfariu cantor. Prețul 50 fileri.

Cântece din vremea veche, culese de Gh. Tulbure ases. cons. Edit. tipogr. C. Popp, Făgăraș. 40 fill.

Dela 1878! Intrece pe toate leacurile de casă de până acum renumita și în toate părțile lumii recunoscută și

Adevărata ALIFIA CENTIFOLIA

(mai înainte numită aiiie miraculoasă.)

PUTEREA și INFLUINȚA:

Oprește și încetează veninarea sângelui. Face superflue ori ce operație. Folosește femeilor laptoare, ajutură pornirea lapteului, nu să întărește pieptul. Orbalțul de piept (foc viu), folosește la orice răni vechite, răni deschise la picioare umflate, la caries, răni venite prin lovituri, tăieturi, împușcături, striviri, împunsături, sdrobituri, să folosește pentru îndepărtarea din corp: la țanduri de lemn, spin, sticlă, alică, năsip, prav etc. la orice umflături, creștere din corp, la sifile, la corbunculus, neoplasme, chiar și la rac, la putreziciune, la vermi, la rosături, beșici ivite pe picior, la orice arsături, membre înghețate, rane ivite prin lungi zăcere a bolnavului, umflături la grumazi, la buboae, curgere de urechi, precum și la copii mici contra opăraiei etc. etc. Are putere vindecătoare și sigură.

Mai puțin ca două doze nu să trimet. Expedarea să face prin ramburs (Nachname) sau plătite înainte. 2 burcane costă cor. 3.60 f.

La comande mai mari se dă rabat cuvenit.

Se capătă la: Farmacia Török József, și la alte farmacii în Budapesta. În mare (engro) la Thalmayer și Seitz, la succesorii Kochmeister și la drogeria Fraților Radonovits în Budapesta.

Unde nu să află depou, să se comande deadreptul dela farmacia THIERRY A. Órangyal-gyógyszertára Pregrada (lângă Rohitsch-Sauerbrunn.)

Allein echter Balsam aus der Schatzkammer-Apotheke des A. Thierry in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn.

Anunțuri și Reclame

să primesc la administrația foaie cu prețurile cele mai ieftine.

Zarafia Dumitru Pop (Dejenariu)

compatriotului nostru oltean a d-lui din Brașov, strada Hirscher (teatru) o recomandăm tuturor acelora cari merg sau să, reântore din România.